

Knut Hamsun

Nr. 1 / 2004

Hamsun-nytt

Jeg jorder dig, Eva, og kysser av ydmyghet sandet på din grav. En tyk, rosenrød erindring glir gjennom mit indre når jeg tenker på dig, jeg blir som overgydt av velsignelse når jeg husker dit smil. Du gav alt, alt gav du og det kostet dig ingen overvindelse, for du var selve livets berusede barn. Men andre som sparer karrig endog på sit blik, kan ha hele min tanke. Hvorfor? Spør de tolv måneder og skibene på havet, spør hjertets gåtefulde Gud...
(Fra *Pan*, 1894)

Hamarøy

Redaktøren har ordet

Knut Hamsun har skrevet mye gripende, ikke minst om kvinnen, og siden Hamsun-seminaret på Hamarøy kommende august vil fokusere på nettopp Hamsuns kvinner, passer det jo godt at dette avspeiles i større eller mindre grad i medlemsbladet. I denne sammenheng kan jeg ikke hjelpe for at jeg tenker litt på litteraturprofessor Otto Hagebergs uttalelse som jeg kom over i Bergens Tidende for en stund siden. Der kunne jeg nemlig lese at han mente ”at det ikke er tvil om at Olav Duun var en større forfatter enn selveste Knut Hamsun. – Hamsun har så å si ikke en eneste god skildring av et barn, eller et menneske som dør. Duuns bøker er fylt av slike skildringer, sier Hageberg.” Vel, jeg skal nu slett ikke gi meg ut på noen dispuTT med Hageberg, og jeg har heller ikke tenkt å bestride kvaliteten på Duuns romaner, men jeg er glad og takknemlig for at det finnes mange ulike kriterier for å vurdere litterær kvalitet, og så får nu vi som er særlig glad i Hamsun, ”trøste oss” med det mangfold av skildringer av mennesker og natur, samfunn og kultur, kort sagt – de indre og ytre landskap i tilværelsen, som finnes i Hamsuns forfatterskap.

Ellers får man stadig bekreftet at Hamsun leses i alle kretser; skihopperen Sigurd Pettersen elsker god litteratur, og sier om Hamsun at ”når du skriver sånn som Knut Hamsun, skjønner du at han må ha vært på kanten av det å være et menneske...” Innenfor en helt annen sjanger befinner rockebandet ”The Darkness” seg, men også der leser de sin Hamsun, og trekker fram bl. a. *Mysterier* og *Victoria*. Sistnevnte settes for øvrig opp på Oslo Nye Teater til høsten, med Herborg Kråkevik og Henrik Mestad i hovedrollene.

Så... for å si det det med Hamsuns egne ord –

Se der! Vi andre blir til det lille vi blir fordi vi er så almindelige. Han er fra et grænseland som er ukjent for os. (Ringens sluttet)

**Knut Hamsun videregående skole kompetanseformidling
v/Kathrine Fosshei, red.**

NB! Hamsun-samleren Kirsten Hedvig Rasmussen har bidratt med forsidebildet, som hun fant i sin tyske førsteutgave av *Pan*, 1895. Rasmussen sier til Hamsun-nytt at dette bildet synes å være ukjent i Skandinavia, også blant Hamsuns etterkommere, noe som gjør bildet ekstra spesielt!

Litteraturseminaret 2004 – i rute!

Hovedtemaet for litteraturseminaret under årets Hamsun-dager på Hamarøy er altså "Hamsuns kvinner", så vel litterært som biografisk.

Seminarleder Even Arntzen kan fortelle at programmet ennå ikke er helt ferdig, men at han så langt har mange interessante navn og emner på blokka. – Ja, det er mange som svært gjerne vil komme til Hamarøy for å forelese om Hamsun, både fra inn- og utland, sier Arntzen til Hamsun-nytt. – Det som så langt er sikkert er at Ane Rørtveit Jenssen, som nylig har skrevet en interessant hovedoppgave om Ane Maria-skikkelsen i *Landstryker*-trilogien, kommer for å snakke nettopp om Ane Maria og hennes seksualitet. Dessuten kommer Ellen Mortensen (opprinnelig fra Fauske, nå ansatt ved Universitetet i Bergen), Ingar Sletten Kolloen og Robert Ferguson, som skal foredra om Hamsuns biografiske kvinner, og fra Universitetet i Trondheim kommer Britt Andersen, med emnet "Hamsun og den nye kvinnen".

Arntzen legger til at han håper å få forfatteren Roy Jacobsen til å komme innom litteraturseminaret for å snakke om sitt eget forfatterskap og sitt forhold til Nord-Norge og Hamsuns diktning, og dessuten ligger det an til utenlandsbesøk fra henholdsvis Frankrike og Portugal, nærmere bestemt den franske poeten, Hamsun-elskeren og Norges-entusiastene Pierre Grouix, samt Gil de Cargalho, også han en velrenommert poet og Hamsun-kjenner.

Endelig program håper Even Arntzen å få klart i løpet av mars – i alle fall i god tid til neste nummer av Hamsun-nytt.

Norsk-italiensk forfattermøte

Ved siden av Hamsun-seminaret som er omtalt over, skjer det også mye annet under Hamsun-dagene på Hamarøy.

Sist februar var forfatterne Per Petterson, Thorvald Steen, Laila Stien, Rønnaug Kleiva, Roy Jacobsen og Jon Fosse i Roma på et litteraturarrangement i regi av Hamsun-Stiftelsen, Hamarøy og Casa delle Letterature, Roma. Der møtte de de italienske forfatterne Elisabetta Rasy, Valeria Viganò, Tommaso Pincio, Aurelio Picca og Nadia Fusini, som et ledd i styrkingen av de kulturelle relasjonene mellom Italia og Norge.

Den gode nyhet for litteraturinteresserte i denne sammenheng er at det skal finne sted et "returmøte" på Hamarøy i august. – Vi jobber med å styrke litteraturdelen under Hamsun-dagene, og dette arrangementet vil passe veldig, veldig bra, sier direktør for Hamsun-Stiftelsen, Knut Erik Høyby, men presiserer at dette ikke skal komme i konflikt med litteraturseminaret, tvert i mot er samarbeidet med Hamsun-Selskapet tettere nu enn før.

Sist sommer var Høyby vert for direktøren i Casa delle Letterature, Maria Ida Gaeta, da hun besøkte regionen. – Hun var flere steder i Norge, men da hun kom hjem til Italia, sa hun at hun bare ville jobbe med Hamarøy, forteller Høyby, og legger til at programmet for "returmøtet" på Hamarøy ikke er klart ennå, men at det selvsagt blir fokus på det litterære.

De fire førstnevnte norske forfatterne kommer helt sikkert, mens det framdeles jobbes i forhold til Jacobsen og Fosse, og forfattermøtet vil foregå i perioden 4.-7. august.

PURRING – PÅMINNELSE

MEDLEMSKONTINGENT FOR 2003

En god del av Hamsun-Selskapets medlemmer (om lag 300 stykker!) har ikke betalt kontingenten for 2003. Dette er sikkert bare en forglemmelse, men det er viktig at de det gjelder betaler så snart som mulig – til konto nr. 4612 20 89533.

Medlemsskapet koster henholdsvis kr 200 og kr 250 for enkeltmedlemmer og familiepar.

Om noen er usikre på om de har betalt, kan Helga Wiik kontaktes på tlf. 75765101, evt. henvendelse pr. e-post til: polden@hamsun-selskapet.no

"Musikalsk" Hamsun-bibliografi

Nasjonalbiblioteket utga i slutten av november en bibliografi, skrevet av musikkhistoriker Ivar Roger Hansen, over musikk knyttet til Knut Hamsuns diktning.

Utgivelsen, som bærer tittelen *Der synger i mig en Tone*, har registrert over 500 originale komposisjoner forankret i Hamsuns dikt, skuespill og filmatiseringer av om lag 175 ulike komponister fra inn- og utland.

Arbeidet med å kartlegge den musikalske menyen som foreligger i kjølvannet av Hamsuns verk har pågått i nærmere ti år, men bibliografien kan verken betraktes som komplett eller avsluttet. Listene vokser jevnlig, ikke bare gjennom "historiske" oppdagelser, men også gjennom nye, friske komposisjoner i alle formater.

Materialet er delt inn i fire ulike hovedgrupper:

- Musikk til dikt av Hamsun.
- Frittstående komposisjoner knyttet til Hamsuns diktning.
- Musikk til sceniske/dramatiske oppsetninger.
- Filmmusikk.

I tillegg finnes det en oversikt over plateinnspillinger av musikk knyttet til Hamsuns diktning og en liste over komponister med korte biografiske opplysninger og henvisning til de aktuelle postene i bibliografien. Lydbøker er ikke tatt med.

Der synger i mig en Tone koster kr 300, og kan bestilles via Nasjonalbibliotekets nettsider: http://www.nb.no/html/knut_hamsun.html
på e-post til: geir.gisnas@nb.no

Geir Waage, Nasjonalbiblioteket avd. Rana

(Teksten er dessverre noe forkortet p.g.a. plassmangel. Red.)

Stor interesse for Hamsun ved Universitetet i Tromsø

Fra Universitetet i Tromsø meldes det om stor internasjonal interesse for Hamsun. Både Even Arntzen og Nils Magne Knutsen avholder ukentlige Hamsun-seminarer for viderekommende studenter i inneværende semester. Arntzen s seminar bærer tittelen "Knut Hamsun – i et regionalt nasjonalt og internasjonalt perspektiv", mens emnet for Knutsens seminar er "Hamsuns nordlandsromaner". Knutsen og Arntzen forteller til Hamsun-nytt at de har studenter fra England, Romania, Sveits og Tyskland i tillegg til de norske. Særlig er interessen sterk i det tyskspråklige området, konstaterer de to.

Innspill I

(Fra Hamsun-Selskapets medlem Lars Seier, Oslo, har red. mottatt følgende innspill:)

Hamsun og stemningsleiet

Det er i vår tid en utbredt oppfatning – og blant en del psykiatere en ideologi – at stemningsleiet varierer med ytre forhold; ved motgang blir man deprimert, ved medgang oppstemt. Hamsun hadde evnen til selv å observere, han lot seg ikke besnære av ideologier eller mengdens forestillinger, han bygget på erfaringen. Stemningen avhenger av ens eget indre. Her følger enkelte eksempler på nettopp dette fenomenet:

" – jeg skal være lystig til deg siden, naar mine Strænger indstemmer meg paa det. Det raar ikke jeg selv for. Men nu er de indstemt paa Koralen." (Den sidste Glæde)

" Ingen vil forresten forstaa hvad jeg i Øieblikket hadde at være saa underlig tilfreds over, men der begyndte en dunkel Glæde i mig da jeg kom hit til Huset isted. Det var vel bare en Tilfældighet; men derfor var det en like god Tilstand for mig og jeg var glad for alt og syntes alt var muntert." (Den sidste Glæde)

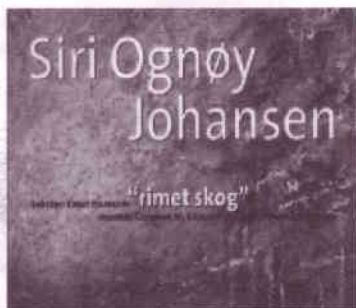
" Av alle Stedets Mennesker syntes Bryggechefen den som tok Livet lettest. Det var rart med den Mand, han hadde kanskje en dyp Grund til at sørge nu, men han sang gjorde han. Kanske hadde Gud git ham et forunderlig let Sind." (Børn av Tiden)

(Hamsun-nytt takker for bidraget, og beklager at innlegget er noe forkortet, grunnet plassmangel. I den opprinnelige teksten var der også hentet gode eksempler fra *Pan og Men livet lever*.)

Ny CD-singel

... med musikk til dikt av Knut Hamsun, komponert av Gro Siri Ognøy Johansen og Gunnar M. Karlsen.

Hamsun er først og fremst kjent for sine romaner, men i dette prosjektet er det poesien som gis nytt liv. Tekstene er fra diktsamlingen *Det vilde kor*, og spenner fra vår naturlyrikk til desperat kjærlighetskamp.

CD-en er spilt inn i Paris, med argentinske, franske og norske musikere. Musikken har et akustisk preg, med innslag av norske såvel som latin-amerikanske stilelementer.

Den vil bli fulgt opp med en full CD med musikk til flere Hamsun-dikt. Deler av konsertversjonen av musikken ble presentert første gang 28. oktober 2001 på den ~~sør~~-franske poesifestivalen "L'atelier imaginaire".

Gro Siri Ognøy Johansen har sangutdanning fra Rogaland musikkonservatorium, og toårig utdanning i gregoriansk sang fra det nasjonale musikkonservatoriet i Paris. Hun er medlem av det prisbelønnede internasjonale tidligmusikk-ensemblet "Dialogos".

Bestilling/henvendelse til: Gunnar M. Karlsen, Fyrstikkalleen 18A, 0661 Oslo, tlf. 22194999/95210307, e-post: GUM.ART@ONLINE.NO

Siden sist

Kulturdepartementets informasjonssider kulturnett.no kan melde at mens russere i Norge liker krimbøker best og pakistanere elsker kjærlighetsromaner, så sverger de arabiskspråklige mye til Hamsun, særlig *Sult*.

Innspill II

(Fra Kirsten Hedvig Rasmussen har red. mottatt et svært interessant og innholdsrikt brev, som det her bringes et lite utdrag fra.)

"Ved Edvard Munchs død — 23.01.44

Dit Mot var stort naar Hopen stod og gapte

og Liv og Kunst slog op sit trolske Spil.

Vi ringer nu for alt du vandt og tapte,

for alt du levet i din Ensomhet og skapte.

Vi Ringer. Du vil evig være til !"

Knut Hamsun

Var det ikke bare flot skrevet, og det er jo netop 60 år siden.

Men nu til dit spørsmål om jeg evt har noget nyheder til Hamsun-nytt !! ja jeg ved ikke det kommer jo an på hvad du kan bruke, men jeg kan da alltid give dig et par pluk fra mine Hamsun opplevelser.

Hamsun om pantomimeteater.

Ved den årligt tilbagegendende pantomimeteater festival i Dresden opptrådte det polske "Pantomimeteater Wrocław" med en omarbejning af Hamsuns Sult. Gruppen (og Hamsuns stykke) fik storartede anmeldelser: "...Gruppen tager tilskuerne med i et sandt mareridt. Hovedfiguren (Jozef Markocki) viser os alle livets nuancer oplevet fra bunden af samfundet og udelader selv ikke de ekstremste situationer. Meget lidt håb men dyb fortvivlelse oplever tilskueren. Man spiller stykket i et diffust lys og med fattigdommens revisiter; tremmeværk, antydende rønner, pjaltet tøj. Ofte ønsker man bare at se bort, men det indtrængende spil af de 6 skuespillere tillader det ikke. En stærk opsætning." Var det ikke en fantastisk ide, den teateroplevelse havde jeg gerne haft. Kilde: *Dresdner Neuste Nachrichten Online 10.11.2003.*

En ting jeg også finder utrolig spændende er alle de ting man kan finde om Hamsun i andre bøger. Her er en herlig historie som jeg holder meget af.

"Den Djentle som møtte præcis klokken fem i caféen på Grand lugtede bare lidt for stærkt af kølnervand og var mere stille end ellers. Så fortalte jeg så morsomt jeg kunne om hvor Ellen og jeg havde været mislykkede uden mandlig

ledsagelse. Både til foredraget og til middagen på Christian Michelsens landsted. Og især beskrivelsen af hvordan jeg havde tabt evnen til at koketteri kvikkede ham op. Han gav sig til at forberede mig på at han snart havde forretninger i København.

En opsigtsvækkende herre trådte ind synede os og gik videre til Spejlsalen. "Han ligner en fornem englænder ligesom du" begynde jeg, genkendte ham i det samme og hviskede: "Knut Hamsun."

"Da skal vi ikke spise der" sagde Djentle og så mismodig efter ham.

"Hvorfor?"

"Åh nei jeg vet ikke. Men vi må på Gravesen så snart Gunner er her."

Så tog jeg igen fat med at være morsom og beskrev mit eneste møde med Knut Hamsun. Og det var på Bernina i København hvor han strøede sære sætninger og snavsede sedler omkring sig og forværed Soffi Drachmann et guldur han havde fået af Victorias mor ... og vittig og storslået var han. ...

Jeg holdt op da jeg så en beskeden tjener stå og vente på at afgive en besked: "Vil grosserereren komme ett øyeblikk opp i Spejlsalen til Hr. Hamsun?"

"Nei" svarede Djentle. "Si jeg sitter med en dame."

Jeg sagde så indsmigrende det var mig mulig at han kunne da ikke nænne at afvise Knut Hamsun på den måde.

"Jeg liker Hamsun og jeg forsøker å straffe ham det lille jag kan" svarede han. "Sidst snakket han vondt om dig. I fylla. Men nå så han oss godt og dro forbi."

Jeg sagde at Hamsun vel også havde lov til at være utilregnelig når han endelig var i byen efter alt sit slid. Og så fortalte jeg om min lykke over at jeg ejede et brev fra ham om Strømmen og skønt alle mine andre breve skulle brændes ... Hamsuns skulle leve efter min død.

Djentle hørte ikke efter. Han trykkede alle ti fingerspidser imod panden som om det kunne forhindre at det gjorde ondt derinde. Så lo han pludselig "Vet du hva han sa i fylla ? Noe så

latterlig. Hamsun sa: Jeg hører du færdes med den danske forfatterinde. Nei hendes datter ! De pekte hende ut for mig på østergade. Sæt var hun og vill så hun ut som en zigøjnerske. Og søtten år ! Men færdes med en som både er dikterinde og mærr og gammel mærr ... det er for mye."

Jeg skjulte mit ansigt i muffen. Hvordan skulle jeg udholde at Knut Hamsun talte sådan om mig til en han vidste var forelsket i mig ? Hvordan skulle jeg udholde at Djentle fortalte mig det ?

Han satte sig over i sofaen til mig. "Du vet da at du er ung så det er mer enn nokk" sagde han. "Du vet jeg ikke hadde nævnt det hvis jeg ikke fannt det utrolig latterlig. Tar vi ut og besøker Hamsun hvor han alltid er ædru vil han selv finne det utrolig latterlig."

"Nej han vil ikke " svarede jeg og slog muffen i bordet. "I sine bøger gør han nar ad alle gamle også gamle mænd. Pigerne skal helst være under tyve. Og jomfruer. det er infamt imod hele kønnet at det skulle være vores største værdi. Han har heller ikke lov at misunde husmandskonerne deres kaffetår. De skal bare passe markens grøde mens vi andre drikker kaffe og champagne!"

"Men?" sagde Djentle og tog min hånd. "Jeg vet at ditt Men vil komme. Jeg længtes efter det Men."

"Men han er Knut Hamsun" sagde jeg og trykkede Djentles hånd. "Han har bragt os så rig nydelse at alt skal tilgives ham. Gå op og vær rar mod imod ham."

Djentle lænede sig og satte igen fingerspidserne imod panden og så ud til at ønske sig langt bort. Ja og så ønskede jeg også at denne afskedsmiddag var overstået og at vi aldrig skulle ses mere. Han

rettet sig op med et ryg. "Hva er det med mig? Sa jeg noe vondt om Hamsun så mente jeg ikke.." Agnes Henningsen (1868 - 1962) i sin erindringsbog; Dødsfjende - Hjertenskær. fra 1949.

Jeg få jo ofte nogle hyggelige henvendelser ved du, som denne fra 3 unge mennesker i Ukraine, to mænd og en pige, dem har jeg sendt flere Hamsun-udgaver til på Tysk, hvad gør jeg ikke for at glæde Hamsun-elskere rundt om i verden!, de ville bare fortælle mig at "Inzwischen haben wir noch mehrere Leute mit Knut Hamsun angesteckt. das machen wir dadurch, dass wir seine Werke leuten zum Lesen geben" Er det ikke bare en herlig tanke!!!

Hvad nyt ellers, jo en Englænder har skrevet til mig og fortalt om sin glæde over Hamsuns bøger, han har været samler de sidste godt 20 år.

En mand fra Chile elsker Knut Hamsun højt, men er så ked af at ikke alle bøgerne er oversat til Spansk, og desuden diverse hyggelige henvendelser om alt muligt om Hamsun, lige fra om jeg vil sælge min Lars Oftedal bog til hvornår Sult udkom ol.

Masser af hilsner til dig, Kathrine, og andre kendte, fra Gert og Hedvig.

(Red. takker for spennende historie og opplysninger, og viser også til hennes nettside om Hamsun: <http://sites.inka.de/sahl/hamsun>

Siden sist

I 1995 ble det iverksatt midlertidig fredning av Hamsuns barndomshjem i Hamarøy, og nu skal endelig gården med innmark og bygninger fredes permanent. Formålet med fredningen er todelt; for det første skal den sikre bevaring av et personalhistorisk minne knyttet til dikteren, og for det andre skal fredningen ta vare på en representativ og typisk gård fra det førindustrielle samfunnet på kysten av Nordland.

– Fredningsforslaget omfatter hele gårdstunet med våningshus, fjøs og eldhus, samt den gamle innmarken til gården og en mindre del av den nærmeste utmarken, forteller kulturvernsejef i Nordland fylkeskommune, Egil Murud.

Kramboden

Hamsun-Selskapet kan tilby sine medlemmer følgende salgsartikler:

Lydbokforlagetets Hamsun-bøker	25% rabatt
Hamsun i Tromsø. 10 Foredrag fra Hamsun-konferansen i Tromsø 1995 (Ord. Pris kr 225,-)	kr 150,-
Øvrige bøker Hamsun-Selskapets Skrifserie	50% rabatt
Hamsun-Selskapets T-skjorte	kr 100,-
Plakater(60x90 cm) m/Hamsun i farger	kr 75,-
Kaffekrus m/Hamsun-dikt	kr 80,-

Porto kommer i tillegg

Ukjent Hamsun-brev

Et hittil ukjent brev fra Knut Hamsun ble for kort tid siden funnet blant gamle gårdspapirer hos Lars Brekka i Austre Moland.

Det korte brevet er adressert til Jens Brekka, bror til Lars Brekkas bestefar, og er datert Nørholmen 4. august 1924. Hamsun svarer Brekka, som da var fylkessekretær for Aust-Agder Høyre, på en forespørsel om å uttale seg om høyrepolitikk. I en alder av 65 år skyldte han på dårlig helse: "Jeg tør dessverre ikke paata meg nogetsomhelst politisk Verv, min Helse er daarlig, saa min Kone entag maa skrive de fleste av mine Brever, og under den naaværende Uro i Samfunnet vet jeg snart verken ut eller ind. Yngre Folk en mig må til. Deres ærbødige Knut Hamsun."

Ifølge professor Bjørn Hemmer ved Høgskolen i Agder led Hamsun på den tiden av skrivetørke og følte seg gammel. I 1925 reiste derfor Hamsun til Oslo, der han gjennomgikk psykoanalyse og gjenvant sine kreative krefter.

Hamsun-Selskapet ble stiftet under Hamsun-dagene på Hamarøy 1988, med det formål å arbeide for å utbre interessen for Knut Hamsuns forfatterskap.

Medlemskontingent

Enkeltmedlemmer	kr. 200,00	pr.år
Familiepar	kr. 250,00	pr.år
Institusjoner	kr. 500,00	pr.år

Styret

Leder	Even Arntzen, Tromsø
Nestleder	Kåre-Bjørn Kongsnes, Tromsø
Styremedlem	Helga Wiik, Hamarøy
Styremedlem	Ola Veigård, Grimstad
Styremedlem	Nils M. Knutsen, Tromsø
Styremedlem	Lars Frode Larsen, Oslo
Styremedlem	Gudrun Eidsvik, Trondheim

Varamedlem Henny Moan, Oslo
Varamedlem Ernst Mortensen, Alta
Varamedlem Torill Halmøy, Hamarøy
Varamedlem Erik Gjestvang, Larvik

Selskapets adresse

Postboks 31, 8298 Hamarøy - tlf. 75 76 51 01

Epost: polden@hamsun-selskapet.no

Medlemsbladet er utgitt av Hamsun-Selskapet ved hjelp av KHVS-kompetanseformidling, Hamarøy.